

EXPOZIȚIA „MOTIVE ORNAMENTALE TRADIȚIONALE ROMÂNEȘTI”, UN EXPERIMENT PEDAGOGIC

Elena BELET

Expozițiile muzeale oferă, prin conținutul lor, condiții optime de valorificare educațională de care să beneficieze publicul vizitator.

În zilele noastre, educația muzeală nu se mai poate limita la simple ghidaje; ea presupune un transfer de activitate, de la observarea obiectelor expuse la implicarea efectivă în asimilarea informației oferite, prin participarea directă a vizitatorului la actul muzeal. În lipsa unui pedagog muzeal, printre atribuțiile căruia s-ar afla și aceea de transformare a conținutului expoziției în întrebări cu caracter educativ, această sarcină revine muzeografului organizator de expoziție.

Un prilej pentru realizarea unui experiment pedagogic inedit l-a oferit expoziția „Motive ornamentale tradiționale românești. Port. Țesături de interior“, organizată în cadrul muzeului „ASTRA“ din Sibiu, în perioada septembrie-octombrie 1997.

Expoziția, inspirată din tezaurul inestimabil de valori al ornamenticii noastre populare, și-a propus să demonstreze continuitatea în evoluție a motivelor decorative tradiționale, așa cum apar ele, de la elemente primare până la variante compoziționale complexe, pe diverse obiecte de port și țesături de interior. Față în față s-au regăsit două

lumi îndepărtate pe caietul timpului, dar care s-au aflat într-o permanentă comunicare, prin limbajul artistic al creației: pe de o parte au fost expuse piese din colecția muzeului „ASTRA“, aparținând unor zone grupate pe aria județelor Brașov și Sibiu - Țara Bârsei, Țara Oltului, Mărginimea Sibiului, Valea Hârtibaciului -, brodate sau țesute în război, pe de alta, piese artistice artisanale contemporane din întreaga țară, puse la dispoziție de „ROMARTIZANA“ - București, prin care s-a exemplificat procesul de prelucrare creatoare, pe diverse planuri, ale celor mai valoroase elemente tradiționale, atât sub aspectul ornamenticii cât și a materialelor și tehnicilor de execuție.

Plecându-se de la conținutul generos al expoziției, s-a alcătuit un chestionar adresat elevilor de liceu. Dacă în literatura de specialitate se propune corclarea desfășurării activității elevilor în muzee cu tematica programelor școlare, în cazul de față, în care problemele de etnografie nu fac obiect de studiu școlar, muzeul a venit în întâmpinarea școlii, urmărindu-se atât suplینirea unui vid de informații cât și atragerea activă a elevilor spre acțiunile muzeistice. Structurat pe o

serie de probleme vizând atât dezvoltarea capacităților cognitive ale elevilor, prin însușirea și operarea cu diverse noțiuni specifice artei noastre populare, cât și dezvoltarea propriei imaginații și creativități, chestionarul a fost multiplicat și distribuit în liceele din oraș, un rol preponderent revenindu-i Colegiului Pedagogic. Elevii, organizați pe grupe, au lucrat efectiv în sala expozițională, timp de câte o oră, fiind solicitați să rezolve următoarele probleme:

A. Piesele din expoziție conțin o diversitate de motive ornamentale, printre care și cele de mai jos. Notează în dreptul fiecărui motiv câteva din obiectele pe care acesta se regăsește, trecând numele obiectului, denumirea localității din care provine, zona geografică în care se încadrează (ca motive decorative, au fost alese și reprezentate: „zăluța“, „furca“, „sfăditele“, „coarnele berbecului“).

B. Privește cu atenție planșa conținând tehnici de execuție.

Ce puncte de cusătură recunoști pe cămășile femeiești expuse în sală, în dreptul etichetei cu denumirea „Perșani“? (tehnicile de execuție, cu denumirile specifice au fost reprezentate pe o planșă expusă în sală; pe altă planșă au fost reprezentate cele mai frecvente motive ornamentale întâlnite pe piesele de port și țesăturile de interior din sudul Transilvaniei).

C. De o importanță decorativă deosebită se bucură mânecile cămășilor femeiești. Tipul de cămașă cu „altiță“ (rândul orizontal) și „râuri“ (rânduri verticale, ce coboară din altiță), este frecvent întâlnit. După o observare atentă a iilor

Uleior realizat în centrul ceramic Oboga, jud. Olt

expuse, încearcă să împodobești mâneca de mai jos, desenând modele după propria ta imaginație, pe altiță și pe râuri. (urma desenul unei mâneci de iie).

D. Denumirea motivelor ornamentale și a tehnicilor de execuție întâlnite în realizarea unor piese din expoziție sunt amestecate în înșiruirile de mai jos. Subliniază cu o linie denumirile de motive decorative și cu două linii denumirile tehnicilor de execuție. Îți sunt de ajutor planșele din zona hărții.

„ciutura“; „ochi“; „șabac“; „stea“; „drug“; „floare“; „brânel“; „gura păpușii“; „feston“; „vârtelnița“.

E. Alege unul din ștergarele expuse. Notează: locul de proveniență; forma; denumirea motivelor pe care le recunoști; cum sunt realizate motivele (cusute cu acul sau țesute); denumirea culorilor folosite. Consideră că ești în fața războiului de țesut și că vrei să țezi un ștergar așa cum l-ar fi făcut străbunicile noastre, ce modele ai alege? Unde le-ai amplasa? (la un capăt? la ambele capete? la mijloc? pe toată suprafața?) Cum ai realiza

terminația ștergarului? (cu sau fără franjuri? ce fel de franjuri?) Desenează cum ar arăta ștergarul tău.

Analiza răspunsurilor unui număr de o sută cincizeci de chestionare completate a permis formularea următoarelor concluzii:

S-a realizat însușirea unor noțiuni etnografice esențiale (denumiri de motive decorative, tehnici de execuție). Răspunsurile cele mai corecte au fost date întrebărilor care au presupus în primul rând operații de observare, analiză, comparație. Problemele adresate creativității au fost cele mai deficitare în soluționare. Lipsa de cunoaștere a elementelor esențiale de cultură și civilizație populară românească este îngrijorătoare cu atât mai mult cu cât majoritatea elevilor antrenați în această activitate sunt educatorii generațiilor viitoare. De aceea este foarte importantă organizarea de activități diverse, moderne, de către toate muzeele de etnografie, pentru popularizarea eficientă a valorilor culturii noastre tradiționale. Se impune consecvență, concertarea eforturilor și îmbogățirea metodelor educative (care să propună activități cât mai variate: modelarea de replici a unor obiecte vechi; mânuirea unor ustensile; efectuarea unor operații

tehnologice). Cerințele specifice muzeelor de etnografie li se adaugă cerințele generale ale muzeelor contemporane, care, doar prin depășirea unor mentalități și prin schimbarea relațiilor cu publicul pot să se integreze cu succes în complexitatea vieții cotidiene.

SUMMARY

The exhibition, organised by „ASTRA” Museum in Sibiu, in the autumn of 1997, aimed to show the evolution of some traditional ornaments, from simple elements to complex compositions, displayed on pieces of clothes and textiles, specific to the South of Transylvania. Its theme became the subject of a questionnaire for young people who study at college. The questionnaire, which is an experiment for our museums, is presented here. It consisted in a series of problems to be solved by pupils while visiting the exhibition, such as:

- to recognise some ornaments or techniques of work and put down the name and the place where the items containing them are from
- to adorn, by their own imagination, the sleeves of a blouse
- to draw a towel as if it was made on a 100 m

The analysis of 150 questionnaires demonstrates that the change of attitude, from visitors who only have to look to visitors who have to act, brings about good results, showing us the necessity of improving the museum educational methods with a variety of activities that imply action on the part of the public.